

taire exegetische principes van den onder ons zoo terecht beminden exegeet. Nu ligt er zonder twijfel een bewonderenswaardige nauwkeurigheid ten grondslag aan zijn gewoonte om ook op schijnbaar nietige elementen der taal, als de lidwoorden zijn, acht te geven. En niemand zal ontkennen, dat in den grondregel „het lidwoord geeft aan: die bepaald“ een vaak heel bruikbaar houvast is gegeven voor de tekstverklaring.

Toch moet men erg voorzichtig en niet uitsluitend dezen sleutel hanteeren. Een treffend voorbeeld, hoe men er mee spaak kan loopen, ontleen ik aan een anderen commentaar van Greijdanus.

Ieder van ons zal de vreeselijk moeilijke plaats over den middelaar uit Gal. 3 kennen. We lezen daar (vs 19b, 20): „.....“ en zij is door engelen besteld in de hand van een middelaar (zonder lidwoord! De statenvertaling is hier niet nauwkeurig!). En de middelaar (met lidwoord!) is niet middelaar van één, maar God is één“.

Als men nu bovengenoemden regel wil toepassen, zal men moeten zeggen: „In vers 19 is niet zoozeer van Mozes sprake, maar van een middelaar heel in 't algemeen; in vers 20 daarentegen wordt bepaald Mozes aangeduid“. Helaas: het is precies andersom volgens niemand minder dan Greijdanus zelf!

Nu, dan weten we meteen, hoe zwaar we dezen regel in ónze tekst moeten laten wegen!

Trouwens Greijdanus loopt er ook hier mee vast. Want in vers 15 vinden we zonder ook maar het geringste verschil in betekenis te kunnen constateren plotseling het lidwoord wel gebruikt vóór „wet“. Men zou graag hooren, hoe Greijdanus zich hieruit helpt. Maar hij zwijgt erover!

Ik voor mij geloof, dat in een levende taal (het Nederlandsch zoo goed als het Grieksch) herhaaldelijk zonder eenig (althans aanwijsbaar) onderscheid, in gelijkwaardige gevallen, nu eens het lidwoord wel, dan weer niet gebezigd wordt.¹⁾

Tot zoover deze noodzakelijke uitweiding over ons verschil met Greijdanus betreffende de waardeering van het lidwoord. O.l. kan dus in Rom. 4:13 met „wet“ heel goed de bepaalde wet van Mozes zijn bedoeld. Dat dit in feite het geval is, haalt men gemakkelijk uit de vergelijking met Gal. 3. Daar is immers sprake van de wet die 430 jaar na Abraham is gegeven (vs 17).

Ad 2. Ook de functie die Paulus in dit verband aan de wet ontzegt meenen we anders te moeten zien. Greijdanus teekent bij de woorden „door een wet“ het volgende aan:

„gebonden aan, afhankelijk van, als vergelding voor of belooning op wetsonderhouding. Er wordt het motief of den grond der belofte-schenking mee ontkend“.

Het zal duidelijk zijn, dat men bij deze verklaring Paulus hier het oorzakelijk verband tusschen wetsvervulling en belofteverkrigting ziet ontkennen. Mee op deze interpretatie steunt natuurlijk het totaalbeeld, dat Greijdanus zich van het gedeelte 13-16 vormt, n.l. als zou de apostel hier af dalen tot de diepere oorzaak van wat in 1-8 als feit was vastgesteld.

Maar wát betoogt Paulus in Gal. 3 van de wet? Dat zegt hij in vers 17: hij bedoelt duidelijk te maken, dat de wet geen afbreuk kon doen aan de reeds lang vóór haar komst rechtsgeldige belofte. De apostel gebruikt ter vergelijking het beeld van een testament, zooals dat onder menschen pleegt gemaakt te worden. Is zoo'n laatste-wilsbeschikking eenmaal van kracht geworden, dan is er naderhand geen mogelijkheid meer, haar in haar geheel ongedaan te maken of een clause toe te voegen die haar aanvankelijke bepalingen een gedeeltelijke wijziging doet ondergaan. Nu, Gods belofte aan Abraham en zijn zaad laat zich niet met een testament vergelijken. Want God vermaakte hem en zijn zaad daarin als het ware de gansche wereld. Maar dan moet dus duidelijk zijn, te meer nu het een Goddelijk en geen menschelijk testament betreft, dat, toen God Zich eenmaal op die wilsbeschikking had vastgelegd, er later geen bepalingen meer konden gemaakt worden, die haar op losse schroeven zouden stellen. Dus: de wet, die bijna vier en een halve eeuw ná het rechtsgeldig worden van het testament aan Abraham werd afgekondigd, kon aan die belofte van de erfenis in geen enkel opzicht tornen; die was onaantastbaar.

Nadruk ligt hier dus op de tijdsverhouding (van belofte en wet n.l.). En we herinneren ons wel, dat datzelfde element óók het beheerschende was in Rom. 4:9 — en vlgg. Daar ging het n.l. over de vóór de rechtvaardiging en besnijdenis.

We zagen dus onze voorloopigen indruk, dat we in vers 13 en vlgg. aanknooping hebben bij het in de verzen 9 en vlgg. door Paulus betoogde, bevestigd door aan de hand van Gal. 3 ons een scherper beeld te vormen van de „wet“, in Rom. 4:13 bedoeld.

Hier zal men ons misschien willen tegenwerpen: „Maar deze opvatting (als zou het hier in Rom. 4:13 gaan over de tijdsverhouding „belofte-wet“) laat zich toch niet rijmen met den tekst. Er staat immers duidelijk „d o o r een wet“. Dat woord „door“ wijst niet

op tijdsverband, maar veeleer op oorzakelijk samenhang“.

Toch is dit bezwaar niet steekhoudend. Het voorzetsel dat door den apostel is gebruikt en door de Statenvertalers met „door“ weergegeven, kan n.l. ook t i j d e l i j k e betekenis hebben. Men zou kunnen vergelijken onze zegswijze „d o o r de week“, wat hetzelfde is als „in de week“. Nu heeft echter het gebruik van dit voorzetsel in dezen zin nog een uitbreiding ondergaan in het Grieksch. Men verbindt het n.l. niet alleen met de woorden die de o m s p a n n e n d e t i j d s r u i m t e aangeven, waarbinnen zich een gebeurtenis afspeelt, maar ook met dat wat in zoo'n tijdsbestek het b e h e e r s c h e n d e, t y p e e r e n d e, o p v a l l e n d e is; m.a.w. dit voorzetsel dient ook wel ter teekening van het kader, de e n t o u r a g e.

We vinden in onze brief verschillende voorbeelden hiervan.

Zoo lezen we in Rom. 2:27 in onze oude vertaling:

DE CRISIS VAN HET GEZAG

in het bedrijfsleven VII

In verband met plaatsruimte werd deze artikelenreeks even onderbroken. Thans gaan wij verder.

Schreven wij een vorig maal (Ref. 21 Aug.), dat het C.N.V. in een brief aan de Ministers van Sociale Zaken en van Economische Zaken den wensch had kenbaar gemaakt, dat tot de taken van de in te stellen Ondernemingsraden ook zou behooren het beoordeelen van de balans der onderneming en het recht tot het uitbrengen van advies daarover vóór de balans door de Algemeene Vergadering van Aandeelhouders zou worden vastgesteld, inmiddels heeft men in de dagbladers, o.a. in TROUW van 9 September j.l. kunnen lezen hoever men zijn wenschen van deze zijde in dit opzicht drijft. Deze ondernemingsraad zal dan volgens het bestuur van het C.N.V. in behandeling moeten nemen, als punt a. van de tot en met f. opklimmende reeks, door de in de onderneming werkzame werknemers naar voren gebrachte wenschen.

Het karakter van deze wenschen wordt in de omschrijving van dit punt niet nader aangegeven. Wat een werknemer maar zal wenschen zal dus besproken dienen te worden. Dat zijn wenschen van C.N.V.'ers, N.V.V.'ers, R.K. arbeiders en E.V.C.'ers, wenschen die nogal uiteenlopend zullen zijn, zoowel wat principe als richting, waarin zij zich bewegen, betreft. Ook van den arbeidenden mensch, die niet geleerd heeft ook zijn wenschen gevangen te geven onder Gods Wet geldt nu eenmaal: Je mehr er hat, je mehr er will, nie schweigen seine Fragen still. (Hoe meer hij heeft, hoe meer hij wil, nooit zwijgen zijn vragen still).

Ongebreidelde begeerte spreekt voor mijn besef ook uit dien eisch om niet nader aangedulde wenschen in bespreking te brengen, en ligt verder opgesloten in de verklaring van het C.N.V.-bestuur, dat het, aangezien de ondernemingsraden een onderdeel uitmaken van de bedrijfsorganisatie, gewenscht is aan het bedrijfsschap de bevoegdheid te verleenen aan die ondernemingsraden nog andere taken dan de met name genoemde op te dragen. Welke die taken zijn of kunnen zijn vinden wij in dit persverslag weer niet vermeld.

Ook bij dit laatste desideratum willen wij even stil staan. Volgens deze opvatting van het C.N.V., is dus de ondernemingsraad niet alleen raad van en uit de onderneming, maar bepaald onderdeel van de bedrijfsorganisatie, en als zodanig zouden hem dan ook nog andere taken wachten.

Hier ligt de greep van de vakorganisatie op den ondernemingsraad via de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, waarin paritaire vertegenwoordiging van werknemers- en werkgeverszijde door de vakbonden wordt begeerd. Die invloed van de vakbonden zal zich ook willen uitstrekken tot de verkiezing van de leden der ondernemingsraden. Wij lezen immers in hetzelfde nummer van Trouw, dat het C.N.V.-bestuur pleit voor een stelsel, waarbij de aanwijzing van de leden der ondernemingsraden zal geschieden door de vakorganisaties, echter met dien verstande, dat de aanwijzing niet zal geschieden door de bestuursinstanties, doch bij geheime stemming in de vergadering van de leden der organisaties. Het is duidelijk, dat men niet wenscht een onderlinge stemming van de leden van het personeel in de onderneming, doch zeer bepaald een stemming van werknemers als organisatie-mensen in vergadering bijeen. Hoe het dan moet met de niet-georganiseerde werknemers, wordt althans op deze plaats niet vermeld. Mogen zij meedoen aan de stemming en zijn zij ook zelf kiesbaar, of zijn zij bij voorbaat de geboycotten? En mag de E.V.C. ook meestemmen met haar menschen? Overigens komt het mij voor, dat men hier uitsluitend het oog heeft op de fabrieksarbeiders, die doorgaans het best georganiseerd zijn. Maar de handels- en kantoorbedienden, de technici en het leiding gevende personeel, dat toch ook zal meedoen bij de stemming voor den ondernemingsraad en daarvoor zelf ook kiesbaar is, is naar bekend in belangrijk mindere mate georganiseerd. Houden die dus een vrije stemming?

Dan krijgen wij dus deze figuur, dat de eene groep voor denzelfden ondernemingsraad stemt in organisa-

„En zal de voorhuis, die uit de natuur is, als zij de wet volbrengt, u niet oordeelen, die door de letter en besnijdenis een overtreders der wet zijn?“ Het is echter duidelijk, dat de apostel niet bedoelt te zeggen, dat de nauwkeurig geformuleerde wet (= letter) en de besnijdenis o o r z a k waren der overtreding. Neen, Paulus bedoelt — zooals Greijdanus terecht opmerkt — de sfeer aan te geven, waarin die overtreding plaats vond.

In vers 11 van ons hoofdstuk heeft de Statenvertaling: „..... allen die gelooven in de voorhuis zijnde,“, wat juist is; maar in het Grieksch staat weer hetzelfde woord, dat in vers 13 met „door“ is weergegeven.

Welnu, we zouden willen voorslaan om óók in vers 13 niet te vertalen: „door een wet“ en „door de rechtvaardigheid des geloofs“, maar „in het klimaat van een wet“ en „in het klimaat van geloofsgerechtigheid“.

Houwerzijl.

D. HOLWERDA.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

tie-verband en de andere vrij. Wij laten dan verder nog maar rusten de vraag of die leden der vakorganisaties in het verband van hun eigen organisatie zullen stemmen of collectief binnen den kring van de Bedrijfsunie, de dagelijkse werkeenheden van C.N.V., N.V.V. en R.K.A.P., buiten welke de E.V.C. dan weer gehouden zou zijn.

Ieder, die eenigszins kennis draagt van de praktijk weet, dat hier de moeilijkheden direct bij den aanvang al vele zullen zijn.

Men gaat nog verder in zijn elsch. Het C.N.V.-bestuur wil, dat de ondernemer moet worden verplicht aan den ondernemingsraad alle gewenschte inlichtingen te verschaffen over den gang van zaken, opdat de leden van dien raad, zooals het heet, in den ruimsten zin op de hoogte zijn van den toestand der onderneming. Als noodzakelijk sluitstuk in dit geheel van verlangens komt dan die reeds vermelde eisch om, vóór vaststelling, inzage en bespreking te verkrijgen van de jaarbalans en verlies- en winstrekening, voordat deze wordt voorgelegd aan de algemeene vergadering van aandeelhouders. Indien deze redactie volledig is zouden dus ondernemingen, die geen naamlozen vennootschapsvorm aangenomen hebben, niet onder die verplichting vallen. De firma en de commanditaire vennootschap b.v. zouden vrij uitgaan, want daarbij kent men wel firmanten, respectief vennooten, maar geen aandeelhouders met een algemeene vergadering daarvan.

Overigens noteerden wij, dat de leden van dien ondernemingsraad alles vragen mogen en alles weten mogen en dat die ondernemer verplicht dient te worden dat alles maar te zeggen, en dat alles in den ruimsten zin van het woord, zoo onbegrensd mogelijk.

Het lijkt ons niet ondienstig hier eens nader op in te gaan met een aantal praktische opmerkingen. Zooals reeds eerder opgemerkt praevaleert voor ons de principiele vraag of dit alles rechtmatig is; wij komen daarop nog nader terug. Doch ook de praktijk mag o.l. hier haar stem verheffen en dit zal noodzakelijk een beslisse stem tegen dit alles moeten zijn.

En dan willen wij eerst eens de vraag onder de oogen zien, hoe het er bijstaat met de vereischte kennis bij de arbeidersleden van die toekomstige ondernemingsraden, economische kennis, die toch vereischt is om met kennis van zaken te kunnen oordeelen.

Wij willen dan maar eens beginnen met de bekwaamheden van den vrijgestelden vakverenigingsleider. Zooals Dr J. F. P. Dijkhuis m.l. terecht opmerkt in zijn proefschrift over „De Rechtsgrond van het medezeggenschap“ met als ondertitel „Een onderzoek naar de gezagsverhoudingen in de onderneming“ (Van Gorcum & Comp. N.V. Assen 1938) is er een groot verschil tusschen de bekwaamheden van dien vrijgestelden vakverenigingsleider en den in de onderneming werkzaam arbeider, lid van den ondernemingsraad. Dr Dijkhuis schrijft dienaangaande: „Ongetwijfeld zullen ze er zijn, de personen, die leiderschapskwaliteiten bezitten en de energie hebben zich deze kundigheden te verwerven; het zijn degenen, die men ziet opklimmen in het bedrijf, die een plaats vinden in vakvereniging of politiek“ (pag. 158).

Dat zijn dus de besten, die de meeste kennis bezitten of zich die althans het gemakkelijkst eigen kunnen maken. Hoe staat het er nu met hen bij? Volgens het oordeel van prof. dr W. F. de Gaay Fortman, zooals wij reeds zagen een warm voorstander van die economische medezeggenschap van arbeiders en van vakbeweging, als zijnde een zaak van rechtvaardigheid die geen uitstel kan dulden, is die toestand niet al te best. Hij schrijft toch op blz. 38 van zijn „De arbeider in de nieuwe samenleving“ (Uitgeverij Vrij Nederland, Amsterdam 1947) het volgende:

„Tot 1940 heeft de vakbeweging zich vrijwel geheel op sociaal terrein bewogen. De nieuwe taak, die niet gering is — ik noem alleen maar quaesties als de prijsvorming, de grondstoffenverdeling, de vestiging van nieuwe ondernemingen —, zal veel van de kennis en ervaring van haar leiders vergen. Haar kader

1) Dat er intusschen ook volgens ons af en toe wel degelijk een reden valt aan te wijzen voor de weglating van het lidwoord, zal, na wat we in ons derde artikel zeiden over Rom. 1:17, vergeleken met Jac. 2:13, wel geen betoog meer behoeven.